

Hoteller, kroer og gæstgiverier

Diasserie / foredrag 2008/2009 af H.C. Carstensen

Del 2 af 2.

Altona Perlegade - I dag har Kosmorama til huse. Her det var her de første film blev vist i Sønderborg. De første film var stumfilm med musik fra et klaver.

I Lille Rådhusgade lå det kendte sted Misses kro, men før det lå der på stedet Restaurant Flensburg, efter 1920 Kronborg, og ikke at forglemme Bierbaum. **Stadt Flensburg** lå før 1905 på Perlegade, der hvor Den Danske Bank har til huse i stenhuset som Sønderburger Bank byggede. Her ser vi at Stadt Flensburg får leveret øl fra Sønderborg Bryg.

Et blik ned ad Lille Rådhusgade hvor vi kan se, at Stadt Flensburg er blevet til **Kronborg** efter 1920.

Humletorvet, som er Sønderborgs ældste torv, det var her torvehandlen foregik, helt tilbage til middelalderen.

Nu op i Perlegade, hvor der nok var de fleste kroer, da gaden var adgangsvejen til havnen.

Her har vi **Zimmermann's restaurant** på Perlegade 12. Værten hed Mathias Zimmermann han var både krovært og hestehandler, inde i gården var der mulighed for at spænde fra (Ausspand) og gøre en handel af en ny hest.

Landsbyen - Central Hotel Teaterhotel.

Her var der underholdning hver eneste aften, stedet blev ledet af værten Helge Nielsen, der blev vist et blandet artistprogram og altid med et seksmandsorkester.

En periode var der også optræden på Hotel Strand også ledet af Helge Nielsen.

Salen, hvor det altid skete noget.

6 Mands Orkester

»Landsbyen« Sønderborg

Verdensartister

Landsbyen
SØNDERBORG TLF. 1005

Byens førende
og mest besøgte
Restauration
og Dancelokale

Landskendt
Køkken

Der sker altid
noget i Landsbyen

Restaurations
Koncert. Dans
Verdensartister

BAR

LANDSBYEN

Kapelmeister
Jespersen
spiller med sit
**6 Mands
Elite
Orkester**

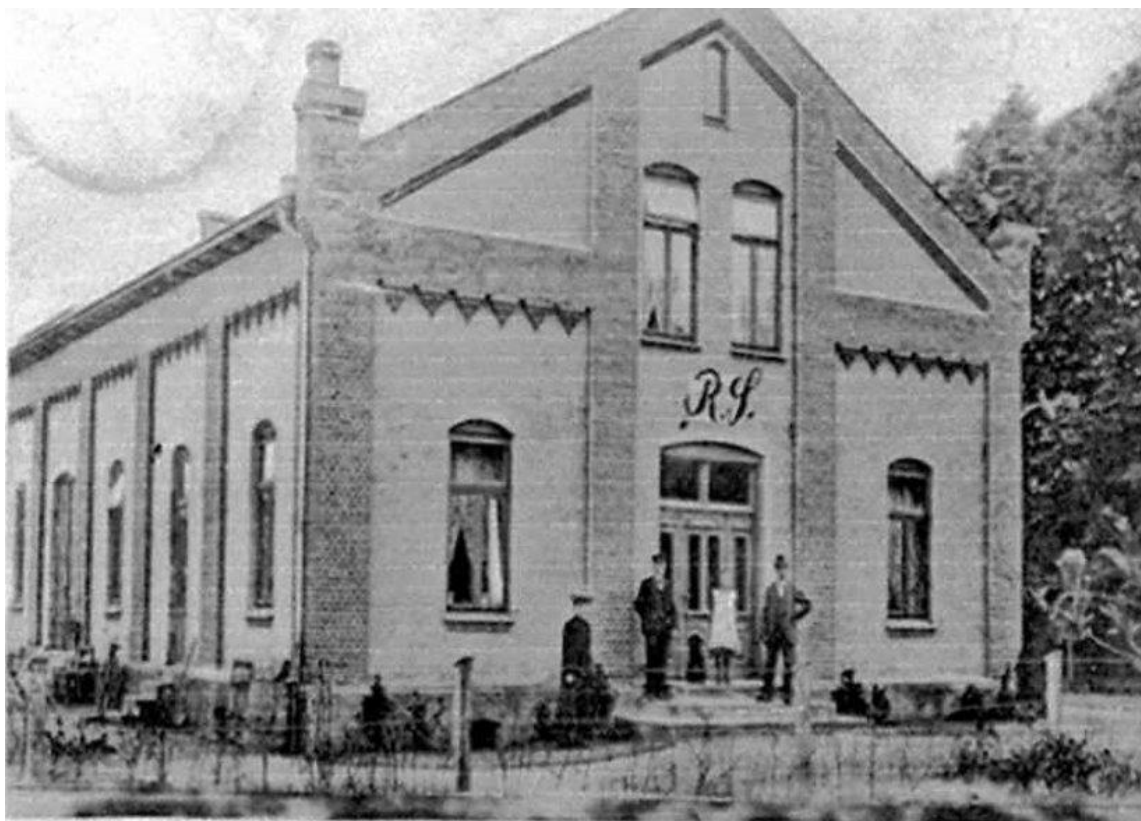
Lys
Farver
Fest

Direktion:
Helge Nielsen

En reklame for stedet, på Lokalhistorisk Arkiv Sønderborg har vi en scrapbog over de artister som har optrådt her.

Pæ Søjseis kro Perlegade/Jernbanegade. Huset lå næsten midt i Jernbanegade. Dengang hed gaden Lindenstrasse, kroen er nævnt første gang omkring 1761 og blev i 1897 revet ned da gaden blev forbindelsesgade til den ny banegård. I huset ved siden af (hjørnebygningen hvor der er herretøjforretning i dag) blev der indrettet bank, Holsteinische Bank.

Kaiserkrone Østergade (Kino Palæet - Dame Huset) Huset blev indrettet som dansk forsamlingshus i 1903, men på grund af at huset blev brugt til overvejende andre ting som mødehus og spisehus, blev det besluttet at sælge huset i 1907. Der var næsten plads til 600 dansende personer i omkring 1920. Slagermester F.W. Michelsen købte stedet og havde det i hvert fald fra 1908-1910.

Andreas Jacobsen's Kro, Perlegade 13. Også her var der muligheder for at opstalde hesten. Jacobsen var også hestehandler og det var under en sådan handel, at han blev sparket af en hest og døde. Herefter blev stedet forpagtet af Chr. Carstensen og senere af Bierbaum og Peter Andersen også kendt og huset som "lille Peter", da han flyttede ned i Store Rådhusgade.

Et billede fra gården Perlegade 13, i huset blev der indrettet butik og det var her Urmager Peter Christiansen flyttede ind.

Bahnhofmotel, Jernbanegade lige i nærheden af den nye banegård fra 1897-98.

Sønderborghus blev bygget som dansk forsamlingshus i 1913-14 og var tegnet af Martin Nyrop. Efter at det var færdigt gik der nogle år inden det kunne virke som forsamlingshus, i krigen som startede i 1914 blev huset anvendt som fængsel og til mange andre ting. Efter krigen var det forsamlingshus og borgerforeningen havde til huse her. Det kunne ikke gå rundt og derfor blev det indrettet som hotel, med underholdning og dans i salene.

Reklame for Sønderborghus

HOTEL Sønderborghus

anbefaler sine byggelige Lokaler til Foreningsmøder, Festsalser og lign.

Direktion: **Aage Rasmussen**

Ved siden af Sønderborghus lå **Offizierskasino**. Det var et sted, hvor officererne fra marinestationen holdt til.

Efter den første verdenskrig flyttede vandbygningsvæsenet ind i bygningen, senere blev der indrettet restauranter m.m. i bygningen som hed **Vin og Ølgod** og **Den røde Pimpernel**, disse to steder var ledet af Sønderborghus.

Ritz - Ritt I - Union i Jernbanegade. Her flyttede Peter Christensen til efter salget af "København" og kaldte stedet for "RITZ" men der kom hurtigt forbud mod dette navn, det var vel beskyttet af et tilsvarende Hotel i København. Navnet blev så ændret til "RITT I" som det hed i mange år. Til sidst, efter at Helge Nielsen havde overtaget stedet, hed det "UNION".

Kählers restaurant, Perlegade 22. Otto Kähler havde restaurant her fra 1911-1930, derefter blev det omdannet til forretning med damelingeri, navnet var Svend Rasmussen, derefter Foto Nyt og i dag Lampe Land.

Stadt Flensburg Huset var opført i 1765, hvorefter der var restaurant til 1905, da Stenhuset blev opført af Sonderburger Bank og som vi tidligere har set flyttede restauranten og navnet ned i Lille Rådhusgade.

International på hjørnet af Perlegade og Reimersgade. Værten hed Johs. Lumbeck som havde stedet fra 1925 til 1928. Restauranten havde et godt ry, således var den leverandør af mad ud af huset til blandt andre de Kongelige og til amtstuen som ikke lå langt derfra.

Lumbecks Café flyttede ud på ringriderpladsen i ringriderdagene i den tilbygning som hørte til ringriderhallen.

Stadt Hamburg, Perlegade 36, i dag Jensens Bøfhus.

Café Løkken og Centrum Frugt Det var her at Sønderborg Teater havde til huse fra 1845 til 1906. I haven, som strakte sig helt ned til Løngang, var der en dobbelt keglebane og mulighed for udendørs servering. Huset virkede som hotel indtil 1920, hvorefter der blev indrettet slagtebutik og en skobutik. I teatersalen fandtes nogle kalkmalerier blandt andet af Dybbøl Mølle og havemuren i Lillegade — Hertug Ernst Günthers Palæ.

Colosseum Perlegade 39 i dag Juhls Bolighus.

Mange af oplandets gårdejere gjorde ophold her under deres besøg i Sønderborg, her var der mulighed for "Ausspann" d.v.s. mulighed for parkering af vogn og hest. Huset var opført omkring året 1740, der var en karnap ud mod vejen, denne er fjernet omkring 1930. Af ejere kan nævnes Sophus Helm som havde kroen fra 1880-1907 hvorefter familien Schmidt overtog stedet indtil 1984. Ud over krostue var der en sal, hvor der blev afholdt mange møder - private fester - danseskole og det var et af de steder hvor der blev afholdt valg i 1920. Kroen blev nedrevet i vinteren 1984/85 og Juhls Bolighus startede nyt byggeri i maj 1985.

Sønderjylland, Perlegade 53-55, havde ligesom Colosseum mulighed for "Ausspand" hvor Hansi Petreus tog imod. Sønderjylland var både kro og handelsvirksomhed.

Da kroen lå tæt ved Sct. Marie Kirke blev der tit afholdt begravelseskaffe her.

Af ejere kan nævnes Thomas Hansen Fjeldby, Christian Lydixen og Chr.

Carstensen som havde stedet fra 1929-1944, hvorefter kroen blev solgt til Anna Schmidt.

Af øvrige lokaler var der både en spiseafdeling og en lukket afdeling til selskaber, som blev kaldt for "det Intime".

Sønderjylland før det blev nedbrudt i 2001.

Trekroner var en velanskreven kro. En lidt gammeldags kro men alligevel var stedet hyggeligt. Værten hed Peter Jacobsen. Huset er sandsynligvis fra omkring 1771. Der var produkthandel i gården, som strakte sig helt ned til Løngang.

Så smutter vi over pontonbroen og går i land ved "**Fald Om**" dette var et traktørsted, hvor man kunne stille vogn og hest medens man besøgte Sønderborg til fods. Værten hed Christian Jespersen, stedet blev også meget benyttet af de omkringboende. I 1908 blev stedet fjernet til fordel for Hotel Alhambra.

Hotel Alhambra Hotellet lå rigtig godt lige ved pontonbroen. Indehaveren hed P. Dau og var også kreaturhandler. Hotellet var kendt for det gode køkken og nogle dejlige lokaler, nogle med direkte blik på vandet. Hotellet blev ombygget til Søfartsskole i 1960, en sidebygning blev jævnet med jorden og den gamle pavillon ud mod havnen fjernet. Der var søfartsskole indtil 1978 hvorefter det blev ændret til ejerlejligheder.

Pionier Klinke - Pax - Dybbøl Hotel. Den første vært hed Johannes de la Roi, værten havde en stor samling af krigsgenstande fra 1864. Restauranten var opkaldt efter en modig tysk soldat som under stormen den 18. april havde fået opgaven at sprænge palisaderne omkring skanse II. Det lykkedes, men Pionir Klinke sprængte sig selv i luften. Denne historie sikrede ham en plads i de tyske skolebøger. På en gesims på bygningen stod der nu en figur af Klinke. Da man i 1945 frygtede at denne figur ville blive sprængt og dermed en del af huset, besluttede man at nedtage figuren og grave den ned under garagegulvet og der ligger den vel stadigvæk. Til restauranten hørte en keglebane beliggende i haven. Senere blev kroen anvendt som bagerforretning (Maletzki).

Skansehuset på Dybbøl Banke, Det gamle navn var **Düppöl Höh** og da det nye hotel kom, hed det **Alt Düppöl Höh**. Fra 1929 var der både restaurant, kiosk og vandrehjem drevet af Jens Peter Nielsen. Derefter kom en ny ejer, som hed Carl Brunnenberger, som drev stedet indtil 1965 som lejrskole. Huset blev nedrevet i 1986.

Alt Düppelhöh, gegendüber den Massengräbern
Gamle Dybbølhoj, lige over for Fællesgravene

Skansehuset

Hotel Dybbøl Banke var opført i 1906 under navnet "Neu Dübböl Höh". Hotellet blev opført med henblik på de mange turister som besøgte kampstedet fra 1864. Hotellet havde en souvenirbutik som tiltrak mange, tillige var der en god udsigt fra hotellets tårn, som dog ved en senere modernisering blev fjernet. Efter 1920 kom stedet til at hedde Hotel Dybbøl Banke, hotellet blev omdannet til andelselskab (1934) og i 1988 blev hotellet solgt til staten for en sum af 945.000 kr. Derefter blev hotellet nedrevet og et nyt historiecenter blev opført 1988-89.

Hotel Dybbøl Banke Hotellet set fra luften uden tårn.

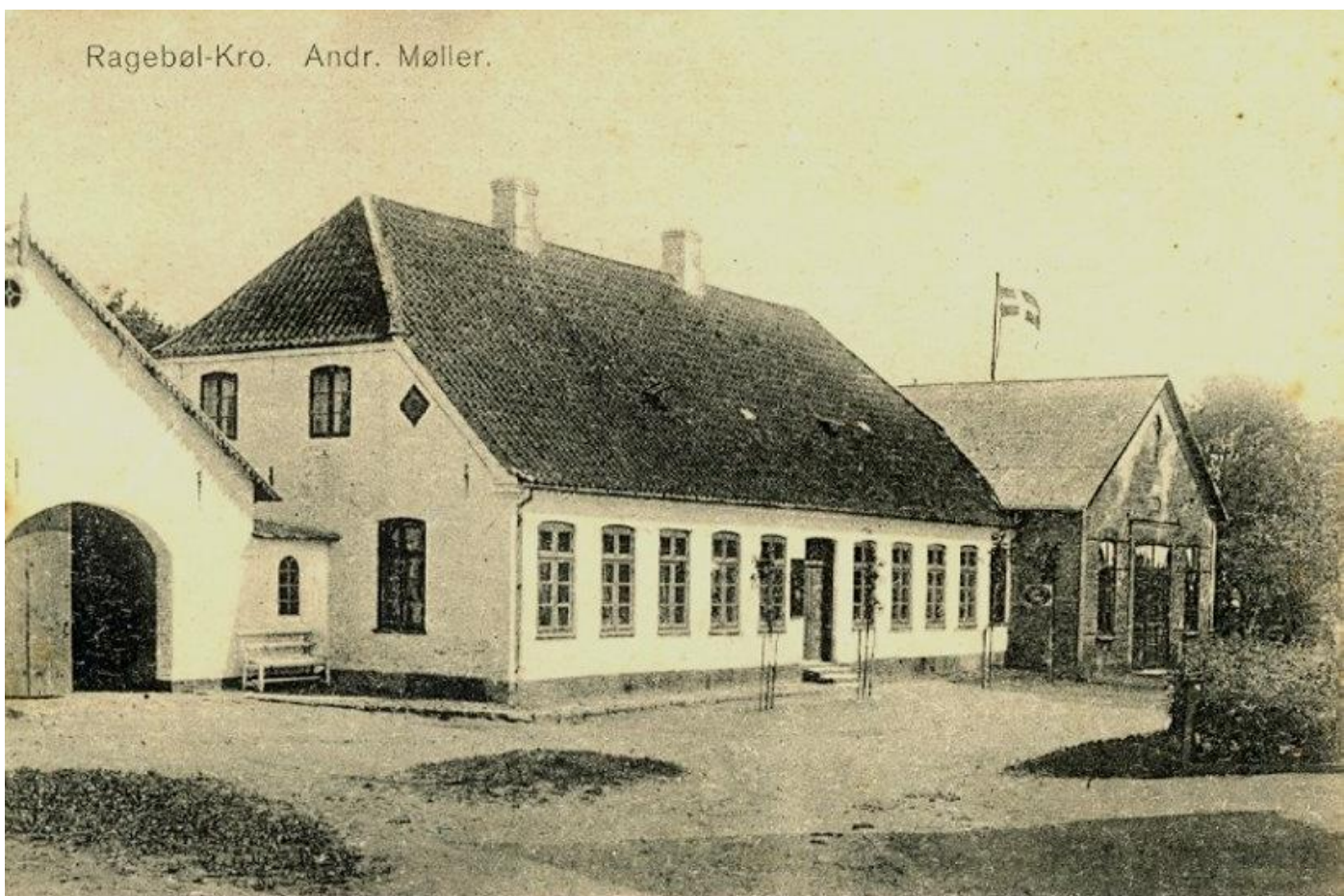
Frydendal-Kro. Sundeved.

Frydendal Kro. En gammel landevejskro som blev besøgt til eller fra Flensborg. I krigen 1864 blev den afbrændt hele to gange, først af danskerne og siden af tyskerne. Det er familien Phillipsen som har ejet stedet siden år 1900.

Dybbøl Kro, Dybbøl Bygade. Der var høkerforretning, hjulmageri, bagerforretning og kro i samme bygning. I omkring 1900 blev stedet moderniseret hvor to stråttækte huse blev nedrevet og et nyt opført. Senere blev bygningen anvendt som snedkerværksted, denne brændte i 1968.

Ragebøl-Kro. Andr. Møller.

Ragebøl Kro lå i nærheden af Ragebøl station, den kan føres tilbage til 1735, det fortælles at en del af kroens lade blev anvendt som brænde i krigen 1848-50.

Ravnskobbel Kroen var anløbssted for dampskibene fra Sønderborg til Aabenraa, anløbsstedet kan føres tilbage til 1865, Bøgely var også et udflugtssted for Sønderborgerne, som det kan ses på næste billede.

Bögely,

Vergnügungs-Etablissement bei Sandberg.

Erste Anlegebrücke der Dampfschiffe, 20 M. von **Sonderburg**
und in der Nähe des Gräflichen **Schlusses Sandberg.**

Am Eingang zur Wirtschaft befindet sich eine grosse
Buche mit hübscher Laube in der Krone und sonstige schöne
Anlagen mit Lauben, von wo aus herrliche **Fernsicht**
weit umher.

Grosser Tanzsalon und Ausspann.

Vier Mal täglich Dampfer von und nach **Sonderburg.**
20 M. zur Station **Rackebüll.**

Aufmerksamste Bedienung. Billige Preise.

J. Dela.

Annonce for
Bögely Dampskib
- og tog retur
efter 1901.

Stedet blev opkaldt efter det sted, hvor man sidde i det fri under et bøgetræ.